

Buro de Brug Rapporten
B25-629

Archeologisch bureauonderzoek,
Kerkstraat 40-42, Oude Wetering,
gemeente Kaag en Braassem

Status: Concept 1.0
11/06/2025

Colofon

ISSN 2468-6727

Auteur(s) J.W. Oudhof & L. Min

Copyright © 2025 Buro de Brug
www.burodebrug.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Huidige situatie.....	6
1.3	Toekomstige situatie	7
2	Archeologisch bureauonderzoek	10
2.1	Onderzoeksmethode	10
2.2	Beleid en bestemmingsplan	10
2.3	Geologie, geomorfologie en bodemopbouw	12
2.4	Historische gegevens.....	15
2.5	Verstorende bodemingrepen in het verleden.....	18
2.6	Bekende archeologische waarden	19
2.6.1	AMK-terreinen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.6.2	Archis vondstlocaties.....	19
2.6.3	Archis onderzoeksmeldingen	19
2.6.4	Overige archeologische waarden	24
2.6.5	Samenvatting bekende archeologische waarden.....	24
3	Archeologische verwachting en selectieadvies	25
3.1	Archeologische gespecificeerde verwachting.....	25
3.2	Selectieadvies.....	25
4	Bronnen	26
4.1	Digitale bronnen.....	26
4.2	Literatuur	26

Samenvatting

Dit archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform KNA 4.2 en BRL protocol 4002 door Buro de Brug in opdracht van BuRO. De aanleiding tot dit onderzoek is het voornemen om woningbouw te realiseren in de vorm van een Knarrenhof aan de Kerkstraat 40-42 in de gemeente Kaag en Braassem. Echter geldt op het perceel volgens het tijdelijke omgevingsplan een bestemming “maatschappelijk” waardoor op een gedeelte van het perceel niet gebouwd kan worden en is er binnen de bestemming “wonen” geen “bouwvlak” opgenomen. Er is vanwege die reden een principeverzoek gedaan om de woningbouw wel mogelijk te maken. Daarmee is de gemeente mee akkoord gegaan, echter zijn enkele voorwaarden gesteld waaronder een archeologisch onderzoek. De ontgravingen ten behoeve van de geplande werkzaamheden van de woningen zullen een oppervlakte bereiken van ca. 1000 m² en de diepte van de bouwkuip reikt niet tot grote diepte, echter is nog niet bekend hoe diep precies. De ontgravingen ten behoeve van de geplande werkzaamheden van de parkeer plekken zullen een oppervlakte bereiken van ca. 700 m². De totale oppervlakte van het plangebied beslaat ca. 3700 m².

Uit de landschappelijke analyse is gebleken dat het landschap zich vanaf de laatste ijstijd (Weichselien 150.000- 11.000 jaar geleden) zich heeft gevormd. Tijdens deze ijstijd had de wind vrij spel en liet een laag dekzand achter. Toen vanaf het Holoceen (10.000 jaar geleden tot nu) het klimaat warmer begon te worden een de zeespiegel steeg, leidde dat ertoe dat in de omgeving van het plangebied veengroei optrad. Daarnaast reikte de zee zo ver dat het ook invloed had op de omgeving van het plangebied en er zich een soort lagune vormde zoals het huidige Waddenzee gebied. Toen de zeespiegelstijging afnam, trad er weer veel veengroei op en vormde er zich meerdere meren en moerassen. In de late middeleeuwen kregen gegadigden stukken land van de Graaf van Holland, die toen het landschap begonnen te ontginnen. Het kanaal de Oude Wetering zorgde voor de afwatering van het gebied. Sinds de ontginning zijn er polders gevormd, die uiteindelijk zijn draag gemaakt. In deze gebieden liggen de getijden-afzettingen aan het maaiveld. Van de bodemopbouw in het plangebied is weinig te zeggen, aangezien deze niet is gekarteerd. Mogelijk ligt het op een oude veendijk die is bedekt met een ophogingslaag ten behoeve van de bebouwing.

De archeologie kan verwacht worden dat er een lage verwachting is voor resten uit het Laat-Paleolithicum tot Mesolithicum, vanwege de diepe ligging van het dekzand. er geldt een lage verwachting voor archeologische resten uit het Neolithicum tot Vroege Middeleeuwen, omdat het landschap in perioden te nat was voor bewoning. Wel geldt een hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Dit komt omdat sinds de 13de eeuw bewoning zich hier begonnen te vestigen. Het plangebied ligt in de historische kern en op een ontginningsas. Het mogelijke veen in de bodemopbouw, kan voor een goede conservering hebben gezorgd van archeologische indicatoren.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat er verschillende verwachtingen binnen het plangebied gelden voor archeologische vindplaatsen, hieronder vallen bewoningsresten van de Late Middeleeuwse tot Nieuwe Tijdse bewoning. Een vervolgonderzoek zal moeten worden uitgevoerd om deze verwachting verder te toetsen. Daarom adviseert Buro de Brug in het plangebied een verkennend booronderzoek uit te voeren conform KNA 4.2 protocol 4002, om de bodemopbouw gedetailleerder in beeld te krijgen. Het verkennend booronderzoek zal meer inzicht geven in de exacte locaties waar (nog) vindplaatsen kunnen worden verwacht.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid

Administratieve gegevens

Projectnaam	Bureauonderzoek Kerkstraat 40-42
Opdrachtgever	buRO, bureau voor ruimtelijke ordening en advies
Contactpersoon	Ruben Beens beens@bu-ro.nl
Uitvoerder	Buro de Brug Kanaaldijk 12 1458 PP Spijkerboor
Autorisatie	drs. J.W. Oudhof j.w.oudhof@burodebrug.nl 06-25289957
Projectcode Buro de Brug	B25-629
Betrokken projectmedewerkers	Projectleiding: J.W. Oudhof Bureauonderzoek: L.Min
Bevoegd gezag	Gemeente Kaag en Braassem
Provincie, gemeente en plaats plangebied	Zuid-Holland, Kaag en Braassem, Oude Wetering
Toponiem	Kerkstraat 40-42
Kadastrale nummers	AKM01-B-4746
Centrumcoördinaat	X: 104275,4; Y: 469820,6
Oppervlakte plangebied	Ca. 3.800 m ²
Archisnummer ¹	
Beheer en plaats documentatie	Buro de Brug, Spijkerboor
Rapportversie	Concept 1.0
Datum rapport	11-06-2025

¹ Landelijk onderzoeksmeldingsnummer dat bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE/ARCHIS) moet worden aangevraagd bij aanvang van archeologisch onderzoek.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Dit archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform KNA 4.2 en BRL protocol 4002 door Buro de Brug in opdracht van BuRO. De aanleiding tot dit onderzoek is het voornemen om woningbouw te realiseren in de vorm van een Knarrenhof aan de Kerkstraat 40-42 in de gemeente Kaag en Braassem. Echter geldt op het perceel volgens het tijdelijke omgevingsplan een bestemming “maatschappelijk” waardoor op een gedeelte van het perceel niet gebouwd kan worden en is er binnen de bestemming “wonen” geen “bouwvlak” opgenomen. Er is vanwege die reden een principeverzoek gedaan om de woningbouw wel mogelijk te maken.² Daarmee is de gemeente mee akkoord gegaan, echter zijn enkele voorwaarden gesteld waaronder een archeologisch onderzoek. De ontgravingen ten behoeve van de geplande werkzaamheden van de woningen zullen een oppervlakte bereiken van ca. 1000 m² en de diepte van de bouwkuip reikt niet tot grote diepte, echter is nog niet bekend hoe diep precies. De ontgravingen ten behoeve van de geplande werkzaamheden van de parkeer plekken zullen een oppervlakte bereiken van ca. 700 m². De totale oppervlakte van het plangebied beslaat ca. 3800 m². Het plangebied ligt in het dorp Oude Wetering in de gemeente Kaag en Braassem (Afbeelding 1).

Volgens de beleidskaart van de gemeente Kaag en Braassem uit 2013 valt het plangebied binnen een terrein van lage verwachting en in een historische kern en ontginningsas. De verwachtingen zijn in het bestemmingsplan vertaald in vrijstellingsgrenzen, die nu is opgenomen in het omgevingsplan. Volgens bestemmingsplan “Oude Wetering” (vastgesteld 29-05-2017) ligt het plangebied in een Waarde-Archeologie-1, waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij bodemingrepen dieper dan 0,3 m -mv en die tevens een oppervlakte van meer dan 150 m² beslaan.

Het voorgaande maakt duidelijk dat de bodemverstoringen die de geplande bodemingrepen met zich meebrengen de toegestane verstoringmarges van oppervlakte en diepte overschrijden. De voorgenomen werkzaamheden zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische resten in de ondergrond van het areaal van de geplande voorziening. Gezien de aard en omvang van de bodemingrepen is een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk.

² Beens 2024, 1-2.

Afbeelding 1. Locatie van het plangebied en het onderzoeksgebied.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied ligt in het midden in het dorp Oude Wetering in de gemeente Kaag en Braassem in de provincie Zuid-Holland (afb. 2). Het plangebied ligt in een woonwijk, ten noorden van het plangebied ligt de PKN Gereformeerde Kerk en ten oosten van het plangebied ligt het kanaal de Oude Wetering. Ten zuiden van het dorp en plangebied ligt het Braassemermeer. Het plangebied is momenteel in gebruik als een kerk door de Remonstrantse Gemeente, er worden elke veertien dagen een kerkdienst gehouden en er vinden ook allerlei activiteiten plaats en wordt de kerk verhuurd voor evenementen. Binnen het onderzoeksgebied (straal van 500 m) bevinden zich vier rijksmonumenten, namelijk Kerkstraat 11 wat de Nederlands Hervormde kerk is. Kerkstraat 41 is ook een rijksmonument, waarbij de kerk en de kosterswoning ernaast zijn aangemerkt als monument. Het laatste monument is Kerkstraat 46, wat een herenhuis is uit 1774.³

De grondwatertrap binnen het plangebied is niet gekarteerd. Op een afstand van het plangebied (ca. 180 m ten zuidoosten) is de grondwatertrap IVu, wat betekent dat de grond relatief nat is. Hierbij is de gemiddeld hoogste grondwaterstand lager dan 40-80 cm -mv kan worden aangetroffen en de gemiddeld laagste grondwaterstand op een diepte van 80-120 cm -mv.⁴ Op basis hiervan kan wel worden verwacht dat de gronden binnen het plangebied archeologisch gezien zowel organische (hout, leer, etc.) als anorganische resten goed hebben geconserveerd (aardewerk, etc.), echter kan een nattere ondergrond voor slechter conservatie van metalen zorgen. Echter, is deze grondwatertrap waarschijnlijk niet representatief voor het plangebied. Dit komt omdat het plangebied zich op een hoger gelegen gebied bevindt en een andere bodemopbouw heeft dan de gebieden eromheen. Hierdoor kan over de grondwaterstand binnen het plangebied geen uitspraak worden gedaan en daardoor ook niet over de mogelijke conservering van organisch materiaal. Over eventuele bodemverontreiniging binnen het

³ www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl.

⁴ www.dinoloket.nl

plangebied is niets bekend. Ten noorden van het plangebied zijn er wel twee bodemonderzoeken gedaan, deze twee locaties zijn voldoende onderzocht en dus vrijgegeven.

Afbeelding 2. De huidige inrichting vanaf bovenaf (google maps).

Afbeelding 3. De huidige inrichting vanaf de voorkant van het perceel, waar recht de kerk te zien is. (google maps).

1.3 Toekomstige situatie

Binnen het plangebied zal in de tuin een Knarrenhof worden gerealiseerd (afb.6). Knarrenhof is een landelijke stichting die een maatschappelijk doel dienen. Hierbij is het doel dat leeftijdsbestendig wordt gebouwd, waarbij de bewoners bepalen hoe hun leefomgeving eruit ziet.

⁵ Er zal dus in de tuin 20 appartementen worden gebouwd met een eigen balkon/terras en berging (afb. 4 & 5). De toekomstige totale oppervlakte van de bebouwing bedraagt ca. 1.700 m², waarbij ca. 700 m² voor de parkeer plekken. Daarnaast reikt de diepte van de bouwkuip niet tot grote diepte, echter is nog niet bekend hoe diep precies. de kerk en de koster woning blijven behouden in huidige vorm. Over de milieutechnische conditie van de bouwplannen is (nog) niets bekend. Ook of de bouwplannen invloed hebben op het grondwaterpeil is niet bekend.

Afbeelding 4. De voorgenomen toekomstige inrichting in 3D (buRO).

Afbeelding 5. De voorgenomen toekomstige inrichting vanaf bovenaf (buRO).

⁵ Beens 2024, 4.

Afbeelding 6. Impressie van de toekomstige situatie, van een Knarrenhof, dit is het Knarrenhof in Gouda (buRO).

2 Archeologisch bureauonderzoek

2.1 Onderzoeksmethode

Dit bureauonderzoek heeft tot doel - op basis van bestaande landschappelijke, archeologische en historische bronnen - een gespecificeerde archeologische verwachting te verkrijgen voor het plangebied. Op basis van de resultaten wordt een aanbeveling gedaan worden om de eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied veilig te stellen. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.2) en de gemeentelijke eisen.

Voor het verzamelen van gegevens met betrekking tot reeds bekende archeologische- en bodemkundige waarden van het plangebied zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

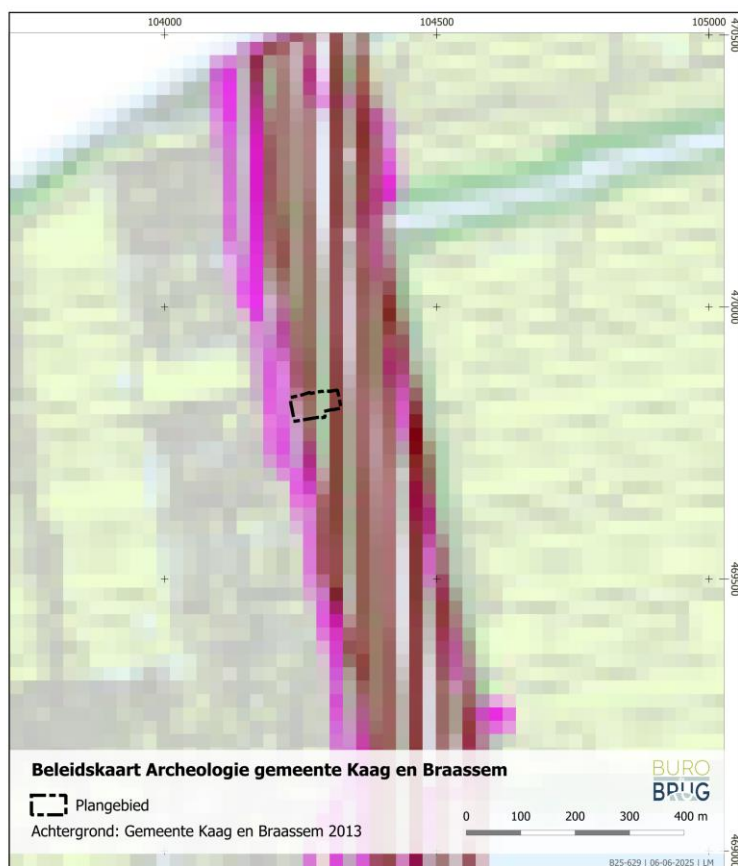
Gemeentelijke waarden- en verwachtingenkaart archeologie	Buitengebied Oost, gemeente Kaag en Braassem
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	Buitengebied Oost, gemeente Kaag en Braassem
Toelichting gemeentelijk archeologisch beleid	Buitengebied Oost, gemeente Kaag en Braassem
Bestemmingsplan Oude Wetering (vastgelegd 29-05-2017) opgenomen in Omgevingsplan gemeente Kaag en Braassem (vastgesteld 18-03-2024)	www.ruimtelijkeplannen.nl
Geologie (1:600.000)	TNO-NITG 2005; www.dinoloket.nl ; kaart 2010
Bodemkunde (1:50.000)	Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2014, Alterra
Geomorfologie (1:50.000)	Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2017, Alterra
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3)	www.ahn.nl
Kadastrale minuutkaarten 1811-1832	www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
Kadaster	www.kadaster.nl
Grote Historische Atlas 1839-1859	Geudeke 1990
Bonnebladen 1870-1931	Bureau Militaire Verkenningen
Nationaal Archief	www.nationaalarchief.nl
Erfgoed Leiden en omstreken Archief	www.erfgoedleiden.nl
Gemeentelijk archief kaag en Braassem	www.archieven.nl
NIMH	www.nimh-beeldbank.defensie.nl/
Archeologische Monumentenkaart (AMK)	www.rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologie%2Din%2DNederland
Archis	www.zoeken.cultureelerfgoed.nl

2.2 Beleid en bestemmingsplan

De gemeente Kaag en Braassem heeft een eigen archeologiebeleid, dat in 2013 is opgesteld. Op de beleidskaart zijn de archeologische waarden- en verwachtingen weergegeven (afb. 7). Het plangebied bevindt zich op deze kaart binnen zone van lage verwachting, daarnaast ligt het ook in een historische kern en een ontginningsas.⁶ In het bestemmingsplan, die is opgenomen in het omgevingsplan, “Oude Wetering” (vastgesteld 29-05-2017) is het gemeentelijk archeologiebeleid opgenomen. Voor dubbelbestemming Waarde-Archeologie 1 geldt:

“Op deze gronden mag worden gebouwd en gelden de volgende regels ten behoeve van andere, voor deze gronden geldende bestemmingen mag - met inachtneming van de voor de betrokken bestemmingen geldende (bouw)regels - uitsluitend worden gebouwd, indien een bouwplan waarvan de bodemverstoring niet meer bedraagt dan 150 m², of; een bouwwerk dat zonder graaf- en heikwerkzaamheden dieper dan 30 cm onder maaiveld, kan worden geplaatst.”

Het voorgaande maakt duidelijk dat de bodemverstoringen die de geplande bodemingrepen met zich meebrengen de toegestane verstoringsmarges overschrijden. De voorgenomen werkzaamheden zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische resten in de ondergrond. Gezien de aard en omvang van de bodemingrepen is een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk.

⁶ www.ro-online.kaagenbraassem.nl

⁷ www.omgevingswet.overheid.nl.

Afbeelding 7. Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart met bijhorende legenda (gemeente Kaag en Braassem, 2013).

2.3 Geologie, geomorfologie en bodemopbouw

Bron	Informatie
Geologie ⁸ (1:600.000)	Vo: Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket en de Formatie van Naaldwijk met het laagpakket van Wormer; Hollandveen Laagpakket op Laagpakket van Wormer, kustveen op oudere getijden- of komafzettingen. O: Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer, Oudere getijdenafzettingen op zee deels omgewerkt.
Bodemkunde ⁹ (1:50.000)	Bebouwd pMo50: Tochteerdgronden in zeeklei, zavel.
Geomorfologie ¹⁰ (1:50.000)	2M72: Vlaktes van getij-afzettingen met een reliëf tussen 0,25 tot 0,50 m
Hoogteligging ¹¹	Hoogste punt in het plangebied: ca. 0 m NAP. Laagste punt in het plangebied: ca. -1,7 m beneden NAP.

Het plangebied behoort tot het Hollands veengebied. Echter, gaat het ontstaan van dit landschap terug naar de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 150.000-11.000 jaar geleden). Tijdens deze periode bereikte het landijs Nederland niet, maar heerste er wel een zeer koud en droog klimaat. Door dit klimaat groeide er geen vegetatie en kreeg de wind vrij spel. De wind verstoof veel zand wat tot de vorming van een laag dekzand leidde.¹²

Het Holoceen (10.000 jaargeleden tot nu) begon met een opwarming van het klimaat. De temperatuurstijging leidde ertoe dat het landijs begon te smelten, wat tot gevolg had dat de zeespiegel begon te stijgen. Door de stijging van de zeewaterspiegel steeg ook de grondwaterspiegel in Nederland. Hierdoor kwamen grootten delen van het dekzand onderwater te staan, wat leidde tot de vorming van meerdere meren. Daarnaast zorgde de stijgende grondwaterspiegel en de warmere temperaturen ervoor dat er vegetatie groei optrad. Hierdoor trad veenvorming op en de vorming van moerassen. Gedurende het Laat-Mesolithicum tot Midden Neolithicum bleef de zeespiegel stijgen, die daardoor steeds verder het land inkwam. In het

⁸ TNO-NITG 2005; www.dinoloket.nl; kaart 2010.

⁹ Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2014, Alterra.

¹⁰ Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2017, Alterra.

¹¹ AHN 4, www.ahn.nl.

¹² Verboom-Jansen 2021, 11; Van der Hoeven et al. 2022, 21-22; Melman 2018, 7; Korver 2022, 7; Spanjaard 2017, 6-7.

gebied van het plangebied ontstond toen een soort lagune die vergelijkbaar is met de huidige Waddenzee (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer). Deze lagune en de invloed van de zee zorgde ervoor dat hier voornamelijk zeeklei en andere getijden-afzettingen achter bleven.¹³

Na het Midden-Neolithicum nam de zeespiegelstijging af, hierdoor kreeg de kust de kans om strandwallen te vormen. Deze strandwallen hielden overstromingen vanuit zee tegen, waardoor achter de strandwallen een vochtig gebied ontstond. In dit vochtige gebied en de blijvende stijging van het grondwater, zorgde voor een uitbreiding van de veenvorming (Hollandveen Laagpakket). In de late-Middeleeuwen is vanwege de winning van turf veel van dit veen ontgonnen, het plangebied ligt zelf op een ontginningsas en aan weerszijden van het plangebied zijn de ontgonnen veenvlaktes zichtbaar.¹⁴

Op de geomorfologische kaart (afb.8) is het plangebied niet gekarteerd, naar het oosten en het westen van het plangebied zijn vlaktes van getij-afzettingen gekarteerd. Dit zijn vrij vlakke tot zeer vlakke gebieden die zijn gevormd door de invloed van het getij en bestaat voornamelijk uit jonge-zeeklei. Plaatselijk kunnen in deze gebieden op het zeeklei veen voorkomen. Voor het plangebied geldt mogelijk een andere geomorfologie, dit komt omdat het plangebied volgens de beleidskaart (afb.7) op een ontginningsas ligt. Dit betekent dat waarschijnlijk in de ondergrond nog veen aanwezig is.¹⁵

Op de bodemkaart (afb.9) is het plangebied aangemerkt als bebouwd gebied. Naar het westen en het oosten van het plangebied is de bodem gekarteerd als pMo50. Dit zijn tochteerdgronden, wat een bodem is die aanwezig is in droogmakerijen waarbij geen of weinig restveen is achtergelaten. Echter, zal deze bodem niet voorkomen in het plangebied. Het plangebied bevindt zich namelijk op de dijk die om de droogmakerij heen ligt. Wel is het mogelijk dat in de bodem een veengrond aanwezig is, die waarschijnlijk afgedekt is met ophooggingspakket ten behoeve van bebouwing.¹⁶

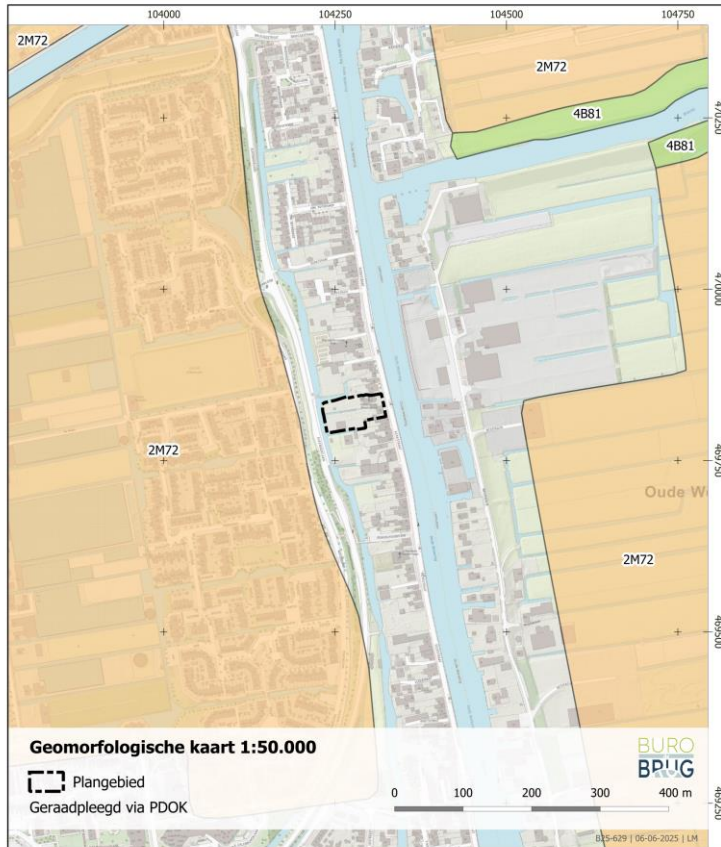
Op de AHN-kaart (afb.10) is te zien dat het plangebied hoger ligt dan de gebieden ten oosten en ten westen. Dit komt hoogst waarschijnlijk door de ontginning van het veen. Op de AHN-kaart is de dijk duidelijk op te maken en zichtbaar is hoe het kanaal in het midden van deze dijk loopt. Het plangebied is in het oosten iets hoger dan in het westen, waar het afloopt naar een sloot die achter het plangebied loopt.

¹³ Verboom-Jansen 2021, 11; Van der Hoeven et al. 2022, 21-22; Melman 2018, 7; Korver 2022, 7; Spanjaard 2017, 6-7.

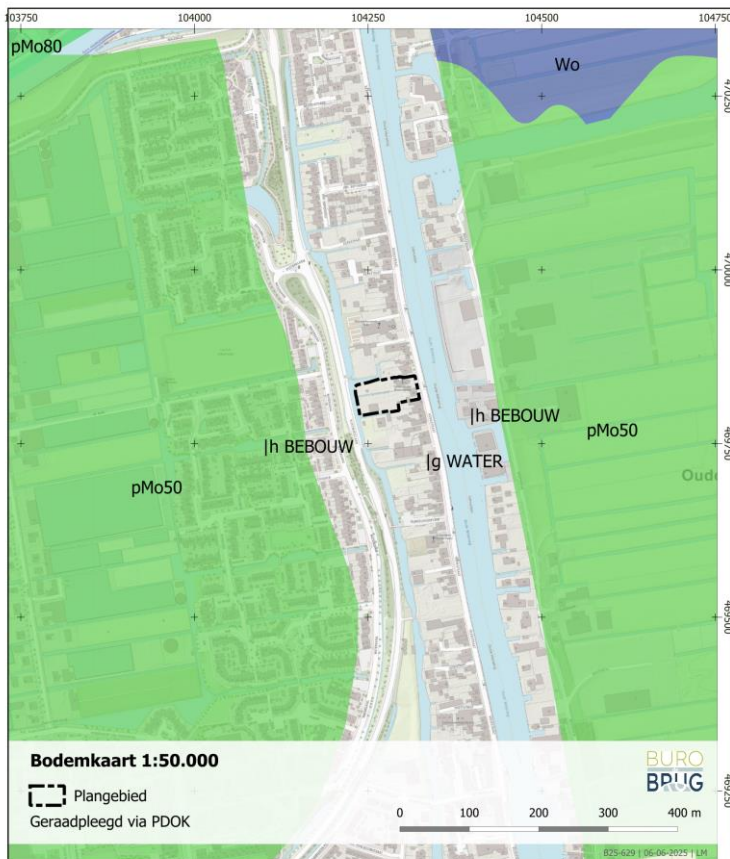
¹⁴ Verboom-Jansen 2021, 11; Van der Hoeven et al. 2022, 21-22; Melman 2018, 7; Korver 2022, 7; Spanjaard 2017, 6-7.

¹⁵ Korver 2022, 7.

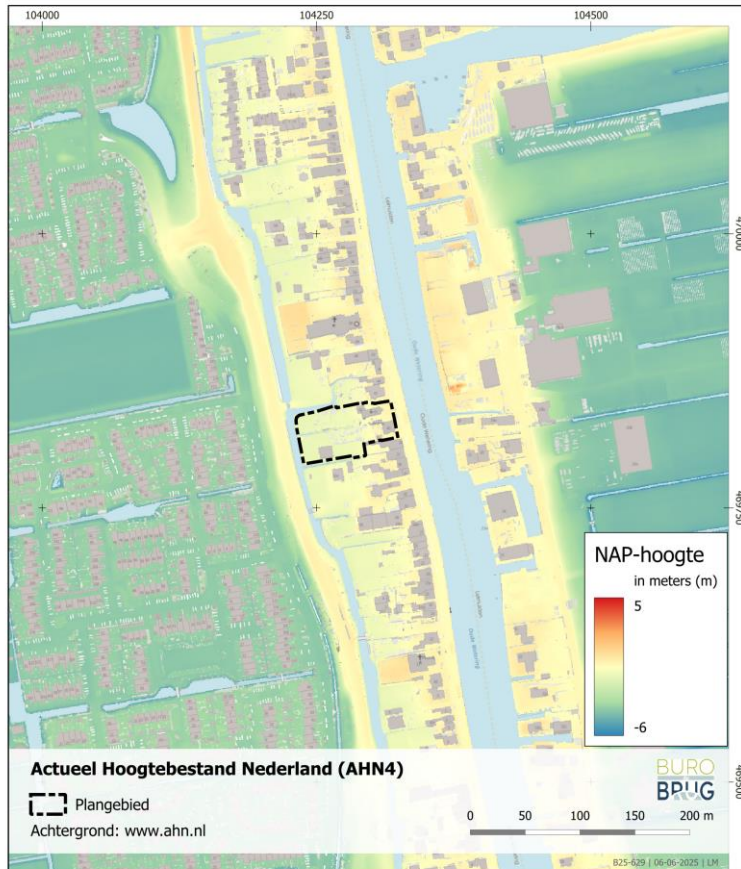
¹⁶ Korver 2022, 8.

Afbeelding 8. Het plangebied op de geomorfologische kaart.

Afbeelding 9. Het plangebied op de bodemkundige kaart.

Afbeelding 10. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland.

2.4 Historische gegevens

Het plangebied is gelegen in Oude Wetering, een dorp dat is ontstaan vanaf de 13de eeuw. Mogelijk begon de ontginning van dit gebied al vanaf de 11de eeuw. Het landschap toen bestond uit een groot veenmoeras met kleine veenstroompjes. De ontginning van dit gebied gebeurde onder leiding van de Graaf van Holland, hij gaf stukken land juist weg aan gegadigden. Hier stond wel een aantal voorwaarden tegenover. Dit soort ruil werd tijdens de Middeleeuwen ‘copen’ genoemd. De ontginningen vonden plaats vanuit een stroomrug of een gegraven wetering, wat hier het Oude Weteringkanaal is. Langs dit kanaal vormde de ontginningsas, en het kanaal zorgde ook voor de afwatering van het gebied.¹⁷

Dit afwateringskanaal vormde een doorgang van het Haarlemmermeer in het noorden naar het Braassemmermeer in het zuiden. Aan weerszijden van het ontwateringskanaal vormde twee veenpolders, de Googerpolder in het westen en de Heilige-geestpolder in het oosten. In deze twee polders werd in de 17de eeuw op grote schaal veen gewonnen voor brandstof in de vorm van turf. Het gevolg was dat de polders toen twee veenplassen werden, deze werden in de 18de eeuw bedijkt en drooggemalen. De ontginningsas waar het plangebied op gelegen is, bleef als veen restdijk achter.¹⁸ Vanwege dat de Oude Wetering als een verbinding functioneerden tussen twee

¹⁷ De Vries 2016, 10; de Kruif 2012, 9; Berkhout 2008, 9; Korver 2022, 12-13; Melman 2018, 11-12.

¹⁸ De Vries 2016, 10; de Kruif 2012, 9; Berkhout 2008, 9; Korver 2022, 12-13; Melman 2018, 11-12.

grotere wateren, speelde als snel scheepvaart een rol voor de economie van het dorp. In het dorp kwamen meerdere scheepswerven, zeilmakerijen, schipperscafés en bevoorradingswinkels op.¹⁹

Op het plangebied ligt een kerk uit 1645, dit is een Remonstrantse kerk. Hier mochten de gelovigen hun diensten in het geheim uitvoeren. Er heeft ook jarenlang een pastorie voor de kerk gestaan, omdat vanaf de weg de kerk niet herkenbaar in beeld mocht. De kerk die er nu staat komt uit 1819, de pastorie was weggehaald en de kerk zelf werd verlengd en kreeg een grootte front. De kerk was in 1975 volledig gerestaureerd en is tegenwoordig een rijksmonument.²⁰

De oudste kaart beschikbaar van Oud Wetering is de kaart van Floris Balthasars uit 1615 (afb.11), gemaakt voor het hoogheemraadschap van Rijnland. Hierbij is de lint bewoning goed zichtbaar die zich op de ontginningsas heeft gevestigd. Op de kaart is ook te zien dat waarschijnlijk ter hoogte van het plangebied er al bebouwing was, dit zou betekenen dat er al bebouwing was voor de bouw van de Remonstrantse kerk. Op de topografische militaire kaart uit 1850 (afb.13) is de lintbebouwing goed te zien, daarnaast zien we dat het landschap er omheen ook veranderd is. De perceellijnen in de polders zijn duidelijk te zien en in het noorden van het gebied zien we dat er bedijking is gekomen om de polder heen. Op de kadastrale minuut uit 1828 (afb.12) kunnen we de huidige kerk al op het plangebied staan (het blauwe gebouw). De kosterwoning ernaast is wel veranderd ten opzichte van 1828, die is namelijk tegenwoordig korter en vierkanter met een bijgebouw ernaast. Ook te zien op de kadastrale minuut is dat op het westelijke kant van het perceel geen gebouwen of klein beekje zichtbaar is, die er tegenwoordig er wel zijn.

Afbeelding 11. Het plangebied bij benadering op vroegste historische kaart, van Floris Balthasars uit 1615. (rijnland.net).

¹⁹ De Vries 2016, 10; de Kruif 2012, 9; Berkhout 2008, 9; Korver 2022, 12-13; Melman 2018, 11-12.

²⁰ www.remonstranten-oudewetering.nl, Berkhout 2008, 9.

Afbeelding 12. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1828. (Beeldbank RCE).

Afbeelding 13. Het plangebied bij benadering op de topografische militaire kaart uit 1850. (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

2.5 Verstoringe bodemingrepen in he45t verleden

De mogelijke bodemverstoring die in het plangebied kan voorkomen is het kleine beekje dat door het midden van het perceel loopt. Bij de toekomstige werkzaamheden zal dit waterloopje dicht moeten worden gemaakt om de woningen te kunnen plaatsen. Het zou kunnen dat in dit beekje archeologische resten kunnen voorkomen van de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Men gebruikte namelijk vaak in het verleden waterwegen als een plek om afval in te gooien. Een andere verstoring in het plangebied is zichtbaar op de topotijdreis van 2000 (afb.14) er is namelijk zichtbaar dat twee vierkanten gebouwen (in het bruin) of objecten op het westelijke deel van het plangebied staan. Het onderste gebouwtje staat tegenwoordig nog op het plangebied, de andere niet. Dit gebouwtje is dus een keer gebouwd en weer weggehaald, dit kan voor verstoring in de ondergrond hebben gezorgd.

Als laatste is een mogelijke verstoring van mogelijke vroegere bewoningsbouw. De kerk die er nu staat is namelijk pas in 1645 gebouwd, terwijl op de kaart uit 1615 (afb.11) is te zien dat er al bebouwing stond op het plangebied voordat de kerk er stond. Ondanks dat we er geen gegevens over hebben is het dus goed mogelijk dat er al bebouwing stond voordat de kerk werd gebouwd. Hierdoor kunnen we dus op het perceel ook mogelijke archeologische indicatoren kunnen treffen die te maken kunnen hebben met deze vroegere bewoningsresten.

Afbeelding 14. Delen van het plangebied met een mogelijk verstoorde bodem (Topotijdreis).

2.6 Bekende archeologische waarden

Afbeelding 16. Bekende archeologische waarden in het onderzoeksgebied.

2.6.1 Archis vondstmeldingen

Er zijn geen vondstmeldingen gedaan binnen het onderzoeksgebied

2.6.2 Archis onderzoeksmeldingen

Zaakidentificatie Archis	5079887100 (gaat door rechterkant van het plangebied heen)
Toelichting	In 2021 heeft EARTH een bureauonderzoek gedaan voor drie plangebieden in Kaag en Braassem en Alphen aan de Rijn, vanwege het vervangen van damwandconstructies langs drie kanalen. Uit het onderzoek blijkt dat er een trefkans is op archeologie uit verschillende perioden, echter worden resten pas vanaf 4m -mv verwacht. Hierdoor wordt verwacht dat alleen resten uit Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd worden getroffen. Het advies is een archeologische begeleiding. ²¹
Zaakidentificatie Archis	5457143100 (ca. 20 m ten oosten van het plangebied)
Toelichting	ADC Archeoprojecten heeft een bureauonderzoek uitgevoerd in 2008, vanwege de geplande baggerwerkzaamheden in negen vaartrajecten. Uit het onderzoek komt dat er vijf verschillende

²¹ Van der Hoeven et al. 2022, 7.

	categorieën aan vondsten mogelijk zijn. De vondsten die mogelijk zijn, zijn vondsten gerelateerd aan scheepvaart, depositievondsten, infrastructurele vondsten, menselijke activiteiten en overstroomde nederzettingen. Echter zijn er in de vaart richting het plangebied van dit bureauonderzoek, geen aandachtsgebieden opgemerkt. Het advies is wel een inventariserend veldonderzoek opwaterfase. ²²
--	--

Zaakidentificatie Archis	5717964100 (ca. 40 m ten westen van het plangebied)
Toelichting	Dit is een lopend onderzoek, waardoor geen rapport beschikbaar is.

Zaakidentificatie Archis	4649452100 (ca. 50 m ten oosten van het plangebied)
Toelichting	In 2018 heeft IDDS archeologie een bureauonderzoek gedaan aan de Westerdijk 14 en 18b. Uit het onderzoek komt dat het plangebied in twee delen kan worden gesplitst. Hierbij geldt voor het westelijke deel van het plangebied bij de Westerdijk een hoge verwachting voor archeologie. Het gaat hierbij om resten van huisplaatsen uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. In dit deel van het plangebied geldt het advies een vervolgonderzoek in de vorm van een booronderzoek. Voor de rest van het plangebied geldt een lage verwachting voor archeologie en is het advies vrijgave. ²³

Zaakidentificatie Archis	2187627100 (ca. 70 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	In 2008 hebben Becker & van de Graaf bv een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) uitgevoerd aan de Kerkstraat 23-25. Op basis van het bureauonderzoek was er een verwachting voor vondsten en funderingen uit de Late Middeleeuwen. Tijdens het veldonderzoek werd een woonlaag aangetroffen van 2m dik. Deze is mogelijk ontstaan vanwege het slopen en herbouwen van huizen over de tijd heen. Het advies wat vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven of proefputjes. ²⁴

Zaakidentificatie Archis	2123555100 (ca. 130 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	RAAP heeft in 2006 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) uitgevoerd aan het Schoolhuysplein. Uit het bureauonderzoek kwam dat er een hoge verwachting is voor vondsten uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. Uit het veldonderzoek kwam dat er geen archeologische resten of indicatoren werden aangetroffen. Het advies is daarom geen verder vervolgonderzoek. ²⁵

Zaakidentificatie Archis	2365543100 (ca. 140 m ten noorden van het plangebied)
Toelichting	In 2012 heeft RAAP een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase) uitgevoerd aan de Kerkstraat en Alkemadelaan. Uit de resultaten van het bureauonderzoek kwam dat er een middelhoge verwachting is of archeologische resten uit de Bronstijd tot en met de Nieuwe Tijd. Tijdens het

²² Waldus et al. 2008, 5, 37 & 41.

²³ León Subías & Moerman 2018, 2.

²⁴ Berkhout 2008, 2.

²⁵ Briels & Schamp 2008, 3 & 7.

	veldonderzoek zijn er echter geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het advies is vrijgave. ²⁶
--	--

Zaakidentificatie Archis	4584466100 (ca. 160 m ten noord oosten van het plangebied)
Toelichting	In 2018 heeft de VUHbs archeologie een inventariserend veldonderzoek (karterende fase) gedaan aan de Westerdijk 9-10, naar aanleiding van het bureauonderzoek 4578042100. Uit het veldonderzoek kwam dat de bodem bestaat uit een ophogingspakket van klei of zand op veen. In het ophogingspakket werden meerdere archeologische indicatoren aangetroffen. Ondanks dat het meeste materiaal niet dateerbaar was, werd het ophogingspakket gedateerd naar de Nieuwe Tijd. Het advies is dat er geen verder vervolgonderzoek nodig is en het plangebied vrij kan worden gegeven. ²⁷

Zaakidentificatie Archis	2271931100 (ca. 170 m ten zuid oosten van het plangebied)
Toelichting	In 2010 heeft Hazenberg een bureauonderzoek uitgevoerd aan de Westerdijk 27. De archeologische verwachting is dat er sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd zich bevinden in het plangebied. Mogelijk zijn de sporen matig verstoord. Het advies is het uitvoeren van een karterend inventariserend veldonderzoek. ²⁸

Zaakidentificatie Archis	2289274100 (ca. 170 m ten zuid oosten van het plangebied)
Toelichting	In 2010 heeft Hazenberg het inventariserend veldonderzoek (karterende fase) uitgevoerd die ze in 2271931100 hebben aanbevolen. Uit het veldonderzoek kwam naar voren dat in alle boringen geen intact bodemprofiel meer aanwezig was. Er zijn in de boringen ook geen verdere archeologische indicatoren aangetroffen. Het advies is dat er geen vervolgonderzoek nodig is en het plangebied kan worden vrijgegeven. ²⁹

Zaakidentificatie Archis	4578042100 (ca. 180 m ten noordoosten van het plangebied)
Toelichting	In 2017 heeft VUHbs archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd aan de Westerdijk 9-10. Er is een verwachting op archeologische sporen uit de Nieuwe Tijd, ook kunnen oudere sporen niet uitgesloten worden. Het advies is vervolgonderzoek in de vorm van karterend booronderzoek. ³⁰

Zaakidentificatie Archis	5099634100 (ca. 190 m ten zuid oosten van het plangebied)
Toelichting	In 2021 heeft IDDS archeologie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Westerdijk 14 en 18. Uit het bureauonderzoek kwam dat er een lage archeologische verwachting is. Dit komt omdat er verwacht wordt dat er maar een dunne laag aan veen in de ondergrond zit dan de oorspronkelijke dikke laag. Het advies is vrijgave. ³¹

Zaakidentificatie Archis	2144145100 (ca. 220 m ten noorden van het plangebied)
---------------------------------	---

²⁶ De Kruif 2012, 3.

²⁷ Groenhuijzen 2018, 1-7.

²⁸ Borsboom 2010 a, 11-12.

²⁹ Borsboom 2010 b, 6-8.

³⁰ Groenhuijzen 2017, 8-9.

³¹ Slotemaker & Wilbers 2021, 2.

Toelichting	Aan de Kerkstraat 77 is in 2007 een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) uitgevoerd door RAAP. Uit het bureauonderzoek komt dat er een verwachting is voor resten uit de Late Middeleeuwen. Uit de boringen blijkt dat er in twee boringen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, daterend naar de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. Deze indicatoren werden aangetroffen in een ophogingslaag, het is echter onbekend of deze laag ook uit de Middeleeuwen komt of (sub)recent is. ³²
--------------------	--

Zaakidentificatie Archis	4005103100 (ca. 300 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	In 2016 heeft Transect een bureauonderzoek gedaan aan de Kerkstraat 1 en 2. Uit het onderzoek komt dat er een verwachting is voor bewoningsresten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Daarbij worden ook water gerelateerde archeologische resten zoals schutsluis en een gedempte insteekhaven. Het advies is om het bestemmingsplan aan te passen naar hogere waarde. ³³

Zaakidentificatie Archis	5159233100 (ca. 300 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	In 2022 heeft Transect een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) uitgevoerd aan de Kerkstraat 1 en 2. Uit het bureauonderzoek kwam dat er een hoge verwachting is voor de aanwezigheid van nederzettingenresten en sporen van landgebruik daterend naar de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. Daarnaast is een historisch ophogingspakket te verwachten. Uit het veldonderzoek kwam dat de hoge archeologische verwachting voor Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd kon worden bevestigd. Deze verwachting geldt alleen voor onverstoorde delen van het plangebied. Er geldt een advies voor in-situ behoud door archeologie vriendelijk te bouwen. Als de plannen dit niet kunnen, dan is het advies een proefsleuven onderzoek. ³⁴

Zaakidentificatie Archis	2101344100 (ca. 330 m ten westen van het plangebied)
Toelichting	Geen rapport van beschikbaar.

Zaakidentificatie Archis	5656071100 (ca. 340 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	Dit is een lopend onderzoek, waardoor geen rapport beschikbaar is.

Zaakidentificatie Archis	2042855100 (ca. 378 m ten zuid oosten van het plangebied)
Toelichting	Geen rapport van beschikbaar.

Zaakidentificatie Archis	2192608100 (ca. 400 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	In 2008 heeft ADC Archeoprojecten een inventariserend veldonderzoek gedaan in de vorm van proefsleuven aan de Veerstraat 4 en 5, naar aanleiding van 2170470100. Uit oud kaart materiaal kwam dat er al sinds de 17 ^{de} eeuw bebouwing was. In

³² De Groot 2007, 43.

³³ De Vries 2016, 15.

³⁴ Korver 2022, 26-27.

	de proefsleuven werd dit bevestigd. Er werden muurresten aangetroffen, een bedsteekelder, een kelder en een haardplaats geïdentificeerd. Alle sporen waren aan één of meerder kanten verstoord, daarbij is het grootste deel van het plangebied onderzocht en zijn de sporen als niet behoudenswaardig aangemerkt. Vanwege deze reden wordt vrijgave geadviseerd. ³⁵
--	---

Zaakidentificatie Archis	2170470100 (ca. 400 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	In 2007 heeft ADC Archeoprojecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) uitgevoerd aan de Veerstraat 4 en 5. Op basis van het bureauonderzoek werden archeologische resten vanaf de Middeleeuwen verwacht, waarvan de verwachting hoog was op basis van kaartmateriaal. Uit het veldonderzoek kwam dat in de boringen een ophogingslaag werd aangetroffen. Het advies is dat er een vervolgonderzoek moet worden gedaan in de vorm van proefsleuven. ³⁶

Zaakidentificatie Archis	2683841100 (ca. 400 m ten noorden van het plangebied)
Toelichting	In 2017 heeft Econsultancy een bureauonderzoek uitgevoerd aan Westeinde 19. Uit dit bureauonderzoek kwam dat er een verwachting is voor resten uit het Laat-Paleolithicum tot Mesolithicum, echter liggen deze op grote diepte. Er is een verwachting op resten uit het Neolithicum, maar deze verwachting is laag. Er is een middelhoge verwachting voor resten uit de Bronstijd tot IJzertijd. Als laatste is er een hoge verwachting voor resten uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. het advies is een vervolgonderzoek in de vorm van een veldonderzoek, verkennende fase. ³⁷

Zaakidentificatie Archis	3291819100 (ca. 400 m ten noorden van het plangebied)
Toelichting	In 2017 heeft Econsultancy een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) uitgevoerd naar aanleiding van het bureauonderzoek (2683841100) aan Westeinde 19. Uit dit veldonderzoek kwamen de volgende resultaten. In de boringen werd een ophogingspakket aangetroffen op het veen, met daaronder getijde-afzettingen. Het bodemprofiel was in de boringen op wisselende diepte verstoord. De archeologische verwachting uit het bureauonderzoek blijft staan, vanwege de aanwezigheid van het veen. Het advies is dat de toekomstige plannen archeologie vriendelijk zijn, als hier niet aan wordt voldaan dan wordt geadviseerd vervolgonderzoek te doen in de vorm van begeleiding of proefsleuven. ³⁸

Zaakidentificatie Archis	4633162100 (ca. 430 m ten zuiden van het plangebied)
Toelichting	Door Transect is in 2018 een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) uitgevoerd aan de Veerstraat 16. Uit het bureauonderzoek kwam dat er een hoge verwachting is voor archeologische resten uit de late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Het gaat hierbij om nederzittingsresten en sporen van landgebruik. Uit het

³⁵ Verniers 2008, 5.

³⁶ Blom & Klinck 2007, 5.

³⁷ Spanjaard 2017, 11-12.

³⁸ Spanjaard 2017, 13, 15-16.

	veldonderzoek kwam dat de hoge verwachting is bevestigd. Er zijn namelijk archeologische indicatoren aangetroffen die te maken hebben met de historische bewoning. Het advies is om de waarde van het plangebied in het bestemmingsplan aan te passen en bij toekomstige ingrepen proefsleuvenonderzoek uit te voeren. ³⁹
--	--

Zaakidentificatie Archis	5089509100 (ca. 450 m ten noorden van het plangebied)
Toelichting	In 2021 heeft Transect een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd ter gelegenheid van de aanleg van een persleiding. Volgens de resultaten van het bureauonderzoek zijn er meerdere archeologische niveaus in het plangebied. Vanwege de grote diepteligging van het dekzand, zijn de periodes laat-Paleolithicum tot Mesolithicum buiten beschouwing gelaten. Op het niveau van het Wormer laagpakket is er een middelhoge archeologische verwachting op resten uit het Laat-Neolithicum. Als laatste is er een hoge verwachting voor resten uit de Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. Het advies is dat bij plekken waarde leiding door gestuurde boringen wordt aangelegd geen vervolg onderzoek nodig is. Ter plaatse van open ontgravingen is het advies om een vervolgonderzoek te doen in de vorm van een verkennend veldonderzoek. ⁴⁰

2.6.3 Overige archeologische waarden

Geen AMK-terreinen in de omgeving van het plangebied en ook geen andere archeologische onderzoeken zijn bekend in het plangebied of in het onderzoeksgebied.

2.6.4 Samenvatting bekende archeologische waarden

Uit bovenstaande onderzoeken wordt één ding snel duidelijk, de voornaamste verwachting is een hoge verwachting op archeologische resten uit de Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. Dit komt voornamelijk door de opbouw van de bodem. Uit de onderzoeken die zijn gedaan op de dijk, de Kerkstraat of de Westerdijk, is vaak namelijk de verwachting dat vanaf het maaiveld eerst een (sub)recente ophogingslaag te vinden is met daaronder een pakket aan veen en daaronder de getijde-afzettingen van het Laagpakket van Wormer. In meerdere onderzoeken komt naar voren dat het dekzand op zeer grote diepte wordt verwacht, deze zal dus nooit worden geraakt met mogelijke bouw werkzaamheden. Maar het veen pakket is de historische bewoningslaag waarop men heeft gewoond tijdens de Late Middeleeuwen torn de ontginning van het omringende landschap begon. Er zijn dus ook in enkele veldonderzoeken dan ook archeologische indicatoren aangetroffen van de perioden Laat-Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. Echter kwam ook in een aantal veldonderzoeken naar voren, dat naast dat het ophogingspakket redelijk dik is, dat het top van het veen pakket vaak is aangetast. Hierdoor is het archeologische niveau aangetast en is de trefkans op archeologie lager.

³⁹ Melman 2028, 4.

⁴⁰ Verboom-Jansen 2021, 3-4.

3 Archeologische verwachting en selectieadvies

3.1 Archeologische gespecificeerde verwachting

Het plangebied aan de Kerkstraat 40-42 ligt op een interessante locatie. De locatie is namelijk gelegen in de historische kern van het dorp Oude Wetering. Daarnaast licht het op een ontginningsas voor het omliggende gebied. Deze ontginningsas is uiteindelijk omgevormd tot een veendijk voor de ontginning en voor de droogmakerij van de naastliggende polders. De bebouwing heeft zich sinds het begin van de 13de eeuw zich gecentreerd op deze ontginningsas en vormde een lint bebouwing. Vanaf 1645 staat er op het plangebied de Remonstrantse kerk, deze is later uitgebreid. Echter is op historische kaarten te zien dat er waarschijnlijk al bebouwing op het plangebied stond voor de bouw van de kerk. Daarnaast is er minimale verstoring zichtbaar op het plangebied. Afgezien van een object dat in de 2000 op het plangebied was gebouwd en er nu niet meer staat en een beekje dat door het midden van het plangebied loopt, is het plangebied niet in grote mate verstoord. Over de bodemopbouw op het plangebied kunnen we echter weinig zeggen, aangezien dit niet is gekarteerd.

Wel werd duidelijk uit omliggende onderzoeken dat het dekzand op grote diepte ligt (minimaal ca. 10 m -mv), deze diepte wordt nooit bereikt met de toekomstige werkzaamheden. Hierdoor is er een lage verwachting voor resten uit Laat-Paleolithicum tot Mesolithicum. In de perioden Neolithicum tot Vroege Middeleeuwen is het gehele gebied te nat voor bewoning. De gehele omgeving bestaat namelijk vooral uit meren en natte moerassen. Wel is er een hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de Late-Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Dit komt omdat het plangebied sinds de 13de eeuw is bewoond en behoort het tot het historische centrum. Daarnaast is het gelegen op een ontginningsas.

Uit het onderzoek om het plangebied heen komt naar voren dat de bodemopbouw voornamelijk kan bestaan uit een (sub)recente ophogingslaag, gevolgd door een veen pakket en daaronder een pakket van klei en zand (Laagpakket van Wormer). Het is goed mogelijk dat deze bodemopbouw ook aanwezig is op ons plangebied en dat zich voornamelijk in het veen en in de ophogingslaag zich archeologische resten bevinden. Het veen kan namelijk voor een goede conservering hebben gezorgd. Ondanks een mogelijke verstoring in het noordwesten van het plangebied, is er een hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe tijd in de onbebouwde delen.

3.2 Selectieadvies

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat er verschillende verwachtingen binnen het plangebied gelden voor archeologische vindplaatsen, hier onder vallen bewoningsresten of nederzettingsresten van de Late Middeleeuwse en Nieuwe Tijdse bewoning. Een vervolgonderzoek zal moeten worden uitgevoerd om deze verwachting verder te toetsen. Daarom adviseert Buro de Brug in het plangebied een verkennend booronderzoek uit te voeren conform KNA 4.2 protocol 4002, om de bodemopbouw gedetailleerder in beeld te krijgen. Het verkennend booronderzoek zal meer inzicht geven in de exacte locaties waar (nog) vindplaatsen kunnen worden verwacht.

Indien tijdens de werkzaamheden resten worden aangetroffen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat deze resten van cultuurhistorische waarde zijn, geldt een wettelijke meldingsplicht conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid.

4 Bronnen

4.1 Digitale bronnen

www.legendageomorfologie.wur.nl
www.archis.cultureelerfgoed.nl
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl
www.zoeken.cultureelerfgoed.nl
www.ahn.nl
www.dinoloket.nl
www.gahetna.nl
www.kadaster.nl
www.nimh-beeldbank.defensie.nl
www.geologievannederland.nl
www.hisgis.nl
www.nationaalgeoregister.nl
www.pdok.nl
www.rijksoverheid.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.sikb.nl
www.topotijdreis.nl
www.bodemdata.nl
www.rijksmonumenten.nl
www.remonstranten-oudewetering.nl
www.rijnland.net
www.erfgoedleiden.nl

4.2 Literatuur

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (PUDOC).

Barends, S. *et al.*, 1993: *Het Nederlandse landschap: een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Beens, R., 2024: Principeverzoek, gemeente Kaag en Braassem, Kerkstraat 40-42 te Oude Wetering. *BuRO project 1884-07*.

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Berkhout, M., 2008: archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek verkennende fase, Kerkstraat, Oude Wetering, gemeente Alkemade. *Becker & de Graaf bv project 28424*.

Blom, J.M., & Klinck, B., 2007: Oude Wetering Veerstraat 4 en 5 (gem. Alkemade), Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend Booronderzoek. *ADC Rapport 1156*.

Borsboom, A., 2010 a: Plangebied Westerdijk 27 te Leimuiden, gemeente Kaag en Braassem, archeologisch bureauonderzoek. *Hazenberg AMZ publicaties 2010-01*.

Borsboom, A., 2010 b: Plangebied Westerdijk 27 te Leimuiden, gemeente Kaag en Braassem, Karterend inventariserend veldonderzoek. *Hazenberg AMZ publicaties 2010-13*.

Briels, I.R.P.M., & Schamp, C.R.C., 2008: Plangebied Schoolhuysplein, gemeente Alkemade, archeologisch vooronderzoek, een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-Notitie 1750*.

Geudeke, P.W. (red.), 1990: Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000 – 1: West-Nederland 1839-1859, Groningen.

Groenhuijzen, M.R., 2017: archeologisch bureauonderzoek voor het plangebied Leimuiden-Westerdijk 9-10, gemeente Kaag en Braassem. *Zuidnederlandse Archeologische Notities 525*.

Groenhuijzen, M.R., 2018: inventariserend veldonderzoek door middel van boringen voor het plangebied Leimuiden-Westerdijk 9-10, gemeente Kaag en Braassem. *Zuidnederlandse Archeologische Notities 557*.

Groot, R. de, 2007: Alkemade, Oude Wetering, Kerkstraat 77 uit de Archeologische Kroniek Zuid-Holland 2007.

Hoeven, T. van der, Grothe, K., Bazuin-Zwart, T., Jobse, M., & Rumping, S., 2022: Oeververvanging Oude Wetering, Woudwetering en Heimanswetering (T6), gemeenten Kaag en Braassem/Alphen aan de Rijn. *EARTH integrated Archaeology Rapporten 184*.

Korver, I., 2022: Oude Wetering, Kerkstraat 1-2, gemeente Kaag en Braassem (ZH), archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. *Transect-rapport 3866*.

Kruif, S. de, 2012: plangebied Kerkstraat/Alkemadelaan in Oude Wetering, gemeente Kaag en Braassem, archeologisch vooronderzoek, een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). *RAAP-Notitie 4271*.

León Subías, D., & Moerman, S. 2018: Archeologisch bureauonderzoek, Westerdijk 14 en 18b, Leimuiden gemeente kaag en Braassem. *IDDS Archeologie Rapport 2180*.

Melman, J.G.E., 2018: Oude Wetering, Veerstraat 16, gemeente Kaag en Braassem (ZH), archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. *Transect-Rapport 1847*.

Mulder, E.F.J. de *et al.*, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/ Houten.

Slotemaker, K., & Wilbers, A.W.E., 2021: archeologisch bureauonderzoek, Westerdijk 14 en 18, Leimuiden gemeente Kaag en Braassem. *IDDS Archeologie Rapport 2603*.

Spanjaard, G.W.J., 2017: Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Westeinde 19 te Leimuiden in de gemeente Kaag en Braassem. *Econsultancy rapport 15053462*.

Verboom-Jansen, M., 2021: Persleiding Leimuiden-Nieuwe Wetering. Gemeente Kaag en Braassem (ZH). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO). *Transect-Rapport 3485*.

Verniers, L.P., 2008: Zeventiende-eeuwse kelders aan het water; een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven aan de veerstraat 4 en 5 in Oude Wetering (gemeente Alkemade). *ADC-rapport 1421*.

Vries, N. de, 2016: Oude Wetering, Kerkstraat 1 en 2, gemeente Kaag en Braassem, een archeologisch bureauonderzoek (BO). *Transect-Rapport 974*.

Waldus, W.B., Breda, W.A. van, & Brenk, S. van den, 2008: Vaarwegen traject Zuid-Holland, een archeologisch bureauonderzoek in het kader van geplande baggerwerkzaamheden. *ADC Rapport 1304*.